

شهر آفتاب و خشت

کارگران مشغول کارند

بیش از ۸۰۰ سال قدمت دارد. پس از پایه‌گذاری مسجد در قرن ششم توسط علاءالدوله کالتجر، در هر دوره‌ای کسی بخشی به آن بنای اولیه اضافه کرد. مثلاً مناره‌های بلندقد و سر در آسمان سردر ورودی، ۲۰۰ سال پس از ساخته شدن ایوان ورودی، روی آن سوار شدند. حالا پس از گذشتن سال‌ها ساخت و ساز و مرمت، مسجد جامع یزد یکی از مفصل‌ترین و باشکوه‌ترین بناهای شهر یزد است.

آشنایی بیشتر
با شهر یزد

بیست و دومین اثر ثبت‌شده ایران در فهرست جهانی «یونسکو» یک شهر است؛ شهری کویری با تمام ساختمان‌ها و آمدهای دوست‌داشتنی‌اش. این شهر جهانی که بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی مشتاق دیدارش هستند، «یزد» است. بزد شهری است در دل کویری گرم و خشک که ظاهراً زندگی در آن غیرممکن است. با این حال ساکنان بزد با روشی نوغ‌آمیز آب را به وسیله نهرهای زیرزمینی به نام «قنات» به داخل شهر و عمارت‌هایش کشیده‌اند و شهری تماشایی ساخته‌اند.

یزد پر است از عمارت‌های باشکوهی که از خشت خشک‌شده ساخته شده‌اند. یزدی‌ها در طول تاریخ بناهای با شکوه عمومی بسیاری ساخته‌اند و همیشه مراقب و حافظ ساخته‌هایشان بوده‌اند. بزد شهر دوستی‌های است. شهری که در آن سالیان سال است مسلمان. همه با هم زندگی کرده‌اند. بزد در طول تاریخ یک ایستگاه مهم برای بازرگانی بوده که از غرب به شرق می‌رفند و می‌آمدند و در این رفت و آمد هم یزد هم به یک بنگاه بزرگ تجاری تبدیل شده بود. دیدنی‌های یزد فقط بنای‌هایش نیستند، باید در کوچه و خیابان‌هایش قدم زد و با مردم آرام و سر به زیرش خوش‌بیش کرد. آدب و رسوم، صنایع سنتی و خوراکی‌هایشان را دید و چشید و داستان‌هایشان را شنید.

بزرگ‌ترین شهر خشتی جهان

راز سرپا ماندن بافت تاریخی شهر یزد، گرامی داشتن سنت وقف است. یزدی‌های خیر و نیکوکار در طول تاریخ، مسجد، مدرسه، قنات، آب‌انبار و حمام‌های عمومی بسیاری ساخته‌اند و بزد روزبه روز بزرگ و بزرگ‌تر شده است تا آنجا که امروز شهر تاریخی یزد بزرگ‌ترین شهر خشتی جهان به حساب می‌آید. یزدی‌ها حتی به فکر ادامهٔ حیات بناهایی که ساخته‌اند هم بوده‌اند و بخشی از درآمدها و میراثشان را به این کار اختصاص داده‌اند. آن‌ها حتی وقتی خواستند شهر را خیابان کشی کنند، حواس‌شان بود که کمترین آسیب به بناهای تاریخی برسد.

شهر دوستی و برادری

یزد شهر دوستی‌هاست. مردم این شهر سالیان سال است با هر مذهبی به خوبی و خوشی در همسایگی هم زندگی کرده‌اند و روزگار گذرا نداشته‌اند. نمونه‌اش هم همین آتشکده زرتشتیان یزد است که زرتشتیان برای عبادت و مسلمانان برای تماشا به آن سر می‌زنند. یزد بزرگ‌ترین جمعیت زرتشتیان ایران را در خود دارد و بناهای متفاوتی در جای جای شهر به زرتشتی‌ها منسوب است. از جمله برج «خاموشان» و مدرسه دیدنی «مار کار».

شهر بادگیرها

البته که سراغ بلندترین بادگیر ایران را باید در شهر بادگیرها گرفت. بادگیر بلند عمارت «باغ دولت‌آباد» ۳۳ متر قد دارد و وقتی باد می‌وزد، کل عمارت را خنک و دلنشین می‌کند. بادگیرها تقریباً در تمام کوچه و پس کوچه‌های بافت تاریخی شهر به چشم می‌آیند. اغلب خانه‌های تاریخی شهر یک یا چند بادگیر دارند که در طول تابستان به داد ساکنانشان می‌رسند و آن‌ها را از گرمای طاقت‌فرسای تابستان نجات می‌دهند. در یزد حتی آب‌انبارها هم برای خنک و تازه نگه‌داشتن آب به بادگیر مجهز هستند.

یک نماد تاریخی

این میدان و ایوان بلندبالایش که یزدی‌ها به آن «میر چخماق» می‌گویند، نماد شهر یزد است. در ایام محروم این میدان به یک حسینیه بزرگ تبدیل می‌شود و مردم نخلی چوبی را که شبیه درخت سرو است را روی دوش بلند می‌کنند و می‌چرخند. در اطراف میدان به‌جز ایوان بلند، بازار، تکیه، مسجد و آب‌انبار امیر چخماق را هم می‌توان دید. مجموعه امیر چخماق را امیر جلال الدین چخماق، حاکم یزد، و همسرش ۶۰۰ سال پیش دستور ساخت داده‌اند.